

Startside>Familierechtige forhold og arv>Forældresvar, forældremyndighed og samværsret Forældresvar, forældremyndighed og samværsret

Tjekket

1 Hvad indebærer begrebet "forældremyndighed" i praksis? Hvilke rettigheder og pligter har indehaveren af forældremyndigheden?

Udtrykket "forældresvar" er fastlagt i civillovbogen (lov nr. 89/2012). Dette udtryk omfatter en række af forældrenes rettigheder og forpligtelser, som består af:

forsørgelse af barnet, herunder særlig omsorg for barnets sundhed og fysiske, følelsesmæssige, intellektuelle og moralske udvikling
beskyttelse af barnet

personlig kontakt med barnet

opdragelse og uddannelse af barnet

bestemmelse af barnets bopæl

repræsentation af barnet og forvaltning af barnets aktiver.

Forældresvar starter ved fødslen og slutter, når barnet bliver myndigt. Varigheden og omfanget af forældresvaret kan kun ændres af retten.

Forældresvar udøves af forældre i overensstemmelse med barnets tarv. Før der træffes en beslutning, der påvirker barnets tarv, informerer forældrene barnet om alt, hvad der er påkrævet, for at det kan danne sig sin egen mening om det pågældende spørgsmål og informere sine forældre herom; dette gælder dog ikke, hvis barnet ikke er i stand til at forstå de pågældende oplysninger eller ikke er i stand til at danne sig sin egen mening eller ikke kan informere sine forældre herom. Forældrene skal være særlig opmærksomme på barnets mening og tage hensyn til den, når de træffer deres beslutning.

Forældrenes ansvar for barnets person udøves af forældrene på en måde og i et omfang, der svarer til barnets udviklingsniveau. Hvis forældrene skal tage en beslutning om barnets uddannelse eller beskæftigelse, skal de tage hensyn til barnets holdning, evner og talenter.

Indtil barnet får rets- og handleevne, har dets forældre ret til at vejlede det under hensyntagen til barnets evner og med de begrænsninger, der skal til for at beskytte barnets moral, sundhed og rettigheder samt andre personers rettigheder og den offentlige orden. Barnet skal underkaste sig disse foranstaltninger. Opdragelsesmidler må kun anvendes i en form og i et omfang, der er hensigtsmæssige efter omstændighederne, ikke bringer barnets sundhed eller udvikling i fare og ikke er til skade for barnets menneskelige værdighed.

Det forudsættes, at alle mindreårige, der ikke har fuld retsevne, er kompetente til at udføre retshandler i overensstemmelse med den intellektuelle modenhed og vilje, som er typisk for mindreårige på samme alder. Forældre har ret og pligt til at repræsentere barnet i retssager, hvor barnet ikke er myndigt.

Forældrene repræsenterer barnet i fællesskab, men hver af dem kan handle uafhængigt, og hvis en af forældrene handler alene i en sag vedrørende barnet over for tredjemand, som er i god tro, er det underforstået, at han/hun handler med den anden forælders samtykke. En forælder kan ikke repræsentere et barn, hvis dette kan føre til en interessekonflikt mellem ham/hende og barnet, eller mellem børn af samme forældre. I et sådant tilfælde beskikker en domstol en værge for barnet. Hvis forældrene ikke kan blive enige om, hvem der skal repræsentere barnet i en retssag, afgør retten – på begæring af en af forældrene – hvem af forældrene der lovligt skal handle på vegne af barnet, og hvordan.

Forældrene har pligt og ret til at forvalte barnets formue forsvarligt. De skal håndtere de midler sikkert, som kan anses for ikke at være nødvendige til at dække udgifter i forbindelse med barnets formue. I retssager vedrørende enkelte dele af et barns formue skal forældrene fungere som barnets repræsentanter. En forælder kan ikke repræsentere et barn, hvis dette kan føre til en interessekonflikt mellem ham/hende og barnet eller mellem børn af de samme forældre. I så fald beskikker en domstol en værge for barnet. Hvis en forælder misligholder forpligtelsen til at varetage et barns formue med behørig omhu, skal han/hun kompensere barnet for det forvoldte tab solidarisk. Hvis forældrene ikke kan blive enige om væsentlige forhold vedrørende forvaltningen af et barns formue, afgør retten spørgsmålet på begæring af en af forældrene. Forældrene skal have samtykke fra en domstol i retshandler, der vedrører barnets eksisterende eller fremtidige formue eller separate dele heraf, medmindre det er almindelige forhold eller – selv om der er tale om ekstraordinære forhold – vedrører ubetydelige formueværdier.

2 Hvem har normalt forældremyndigheden over et barn?

Forældresvar er en forpligtelse for begge forældre. Hver forælder har det, medmindre han/hun har fået det frataget. Det er irrelevant, om barnets forældre er gift eller ej, og om barnet blev født i eller uden for ægteskab.

Forældre udøver forældresvar efter fælles aftale. Hvis en forsinkelse i beslutningstagningen i en sag vedrørende barnet kan være farlig, kan en af forældrene træffe beslutningen eller give sit samtykke alene; han/hun skal dog underrette den anden forælder om situationen hurtigst muligt. Hvis en af forældrene handler alene i en sag vedrørende barnet i forhold til tredjemand, som er i god tro, er det underforstået, at han/hun handler med samtykke fra den anden forælder. Hvis forældrene ikke er enige i en sag, der er vigtig for barnet, navnlig med hensyn til barnets tarv, afgør retten sagen på begæring af en forælder. Dette gælder også, hvis en af forældrene udelukker den anden forælder fra at træffe beslutninger om en vigtig sag for barnet. Vigtige forhold er navnlig afgørelsen af, hvor barnet skal bo, og barnets valg af uddannelse eller beskæftigelse, men ikke normale lægebesøg og lignende.

Retten kan beslutte at suspendere forældresvar, når forældrene er forhindret i at udøve deres forældresvar på grund af alvorlige omstændigheder, og hvis det kan anses for at være nødvendigt af hensyn til barnets tarv. Hvis en forælder ikke udøver sit forældresvar korrekt, og barnets tarv kræver det, kan en domstol begrænse vedkommendes forældresvar eller begrænse udøvelsen heraf og samtidig fastlægge omfanget af en sådan begrænsning. Såfremt en forælder misbruger sit forældresvar eller udøvelsen af dette og/eller alvorligt forsømmer sit forældresvar eller udøvelsen heraf, kan en domstol fratage ham/hende forældresvaret. Hvis en forælder begår en forsætlig lovovertrædelse mod sit barn, eller hvis en forælder bruger sit barn – som ikke er strafferetligt ansvarlig – til at begå en lovovertrædelse, vil en domstol bl.a. vurdere om der er grund til at fratage forælderen hans/hendes forældresvar.

Hvis en af forældrene er død eller ukendt, eller hvis en af forældrene ikke har forældresvar, eller dennes udøvelse af forældresvar er suspenderet, udøver den anden forælder forældresvaret; dette gælder også, hvis en af forældrenes forældresvar eller udøvelse heraf er begrænset. Har ingen af forældrene fuldt forældresvar, såfremt begge forældre har fået udøvelsen af deres forældresvar suspenderet, og/eller hvis forældrenes forældresvar påvirkes på en af de angivne måder, men på hver sin måde, beskikker retten en værge for barnet, der skal have forældrenes rettigheder og forpligtelser eller skal udøve disse forpligtelser eller rettigheder i stedet for forældrene. Hvis forældresvaret eller udøvelsen heraf er begrænset, beskikker retten en værge for barnet.

Er et barn er adopteret, overføres rettigheder og forpligtelser, der følger af forældresvaret, til adoptanten på det tidspunkt, hvor retsafgørelsen om adoption træder i kraft.

3 Kan der udpeges en anden person i stedet for forældrene, hvis disse ikke kan eller ikke ønsker at udøve forældremyndigheden over deres børn?

Beslutter retten at begrænse en forælders retsevne, træffer den også afgørelse om den pågældendes forældreansvar. En mindreårig, som er forælder, men endnu ikke er blevet myndig gennem en erklæring eller ægteskab, får suspenderet udøvelsen af sit forældreansvar, indtil den pågældende får fuld rets- og handleevne. Dette gælder dog ikke for udøvelsen af rettigheden og forpligtelsen til at drage omsorg for barnet, medmindre retten afgør, at den pågældendes udøvelse af denne rettighed og forpligtelse skal suspenderes, indtil forælderen bliver myndig. En forælder, hvis rets- og handleevne er blevet begrænset på dette område, får sin udøvelse af forældreansvaret suspenderet, så længe begrænsningen af den pågældendes retsevne varer, medmindre retten afgør, at forælderen i betragtning af sin person skal bevare udøvelsen af retten og pligten til at drage omsorg for barnet og have personlig kontakt med barnet. Mangler begge forældre, der skulle udøve fuldt forældreansvar over for deres barn, beskikker retten en værge for barnet. En værge har grundlæggende alle de samme forpligtelser og rettigheder i forhold til barnet som forældre, men har ikke forsørger- og underholdspligt over for barnet. I særlige tilfælde kan rækken af forpligtelser og rettigheder defineres på anden måde under hensyntagen til værgens person eller barnets situation, samt årsagen til, at forældrene ikke har alle forpligtelser og rettigheder. En værge skal have fuld retsevne, og hans/hendes livsførelse skal sikre, at han/hun er i stand til at udfylde denne rolle korrekt. Retten kan også beskikke to personer – der som regel er gift – til rollen som værge. Hvis dette ikke strider mod barnets tarv, beskikker retten en person som værge, der er udpeget af en forælder. Ellers udpeger retten en slægtning eller en person tæt på barnet eller hans/hendes familie som værge, medmindre en forælder udtrykkeligt udelukker den pågældende person. Hvis der ikke findes en sådan person, udpeger retten en anden egnet person som værge. Kan der ikke udpeges en fysisk person som værge for barnet, beskikker retten en myndighed for social og retlig beskyttelse af børn indtil det tidspunkt, hvor retten beskikker en anden værge for barnet, eller en værge påtager sig den rolle. En værge er underlagt rettens tilsyn. Værgen udarbejder en liste over aktiver både ved påbegyndelsen og afslutningen af sin funktionsperiode. Han/hun sender med jævne mellemrum retten rapporter om barnet og hans/hendes udvikling og redegør for formueforvaltningen. Alle en værges beslutninger i andre end almindelige spørgsmål skal godkendes af retten. En anden mulighed er at anbringe barnet i familiepleje. Opfostring i familiepleje er personlig omsorg for en anden persons barn, men det indebærer ikke at acceptere en anden persons barn som sit eget som ved adoption. Ved at opdrage et barn udover en plejeforælder forældrenes rettigheder og forpligtelser i et rimeligt omfang. Han/hun er forpligtet og berettiget til kun at træffe beslutning om dagligdags forhold vedrørende barnet, at repræsentere barnet i disse forhold og til at forvalte barnets formue. Han/hun skal oplyse barnets forældre om vigtige forhold i forbindelse med barnet. Såfremt omstændighederne kræver det, fastlægger retten yderligere forpligtelser og rettigheder for plejeforælderen. Barnets forældre bevarer de forpligtelser og rettigheder, der følger af forældreansvaret, herunder retten til personligt og regelmæssigt samvær, og retten til information om barnet, med undtagelse af forpligtelser og rettigheder, som loven fastsætter for plejeforældre, medmindre retten – af særlige årsager – træffer anden afgørelse. En plejeforælder ikke har en forsørger- og underholdspligt over for barnet.

En plejeforælder skal sikre en korrekt pleje, have fast bopæl i Den Tjekkiske Republik og skal acceptere, at barnet sættes i pleje hos vedkommende. Som regel er plejeforælderen en slægtning, men det kan også være en anden person, med hvem en myndighed for social og juridisk beskyttelse af børn har aftalt familiepleje (med det formål kan en regional domstol opbevare dokumentation om ansøgere, der er egnede til at blive plejeforældre). Retten kan anbringe et barn i familiepleje i en tidsbegrænset periode (f. eks. så længe en forælder opholder sig på et behandlingssted) og i en ubestemt periode. Familiepleje kan derfor benyttes ved en krise i familien eller sikre anbringelse i et alternativt familiemiljø. For at reducere antallet af børn, der anbringes på institutioner eller institutionslignende faciliteter har familiepleje forrang frem for institutionsanbringelse. En plejeforælder modtager plejeydelser fra staten (f.eks. et tilskud til betaling af barnets fornødenheder, et bidrag ved afslutningen af familieplejen, plejeforælderløn, osv.).

I civillovbogen reguleres muligheden for at overlade forældremyndigheden til et barn til en anden person i tilfælde af, at ingen af forældrene eller en værge personligt kan forsørge barnet. En sådan forældremyndighed er ikke et alternativ til familiepleje eller anbringelse, som skal gå forud for adoption. Det har forrang for anbringelse af barnet på institution. Plejeren skal sikre en korrekt pleje, have fast bopæl i Den Tjekkiske Republik og skal acceptere, at barnet overdrages til hans/hendes personlige pleje. Plejerens rettigheder og forpligtelser fastsættes af retten, ellers bruges i givet fald lovgivningen om familiepleje. Forældrene kan som retlige repræsentanter – med henblik på varetagelse af barnets anliggender, medmindre der er tale om personlig status – indgå en aftale om repræsentation med en person med ekspertviden, eller f.eks. en anden egnet person. Hvis barnet indgår aftale om repræsentation, vil det ikke have nogen indflydelse på forældrenes retlige repræsentation af barnet. Hvis den retlige og kontraktlige repræsentant ikke kan blive enige, træffer retten afgørelse i overensstemmelse med barnets tarv.

Hvis opdragelsen af barnet eller barnets fysiske, intellektuelle eller psykiske tilstand og/eller udvikling er truet eller forstyrret i et omfang, der strider mod barnets tarv, og/eller i tilfælde af tungtvejende grunde til, at forældrene ikke kan sikre barnets opdragelse, kan retten træffe afgørelse om anbringelse på institution som en nødvendig foranstaltning. Det vil den gøre i særlige tilfælde, hvor tidligere foranstaltninger ikke førte til en afhjælpning. I den forbindelse vil retten altid overveje, om det er hensigtsmæssigt at foretrække at overlade barnet i en fysisk persons varetægt. Anbringelse på institution kan foranstaltes for en periode på højst tre år, men den kan forlænges (flere gange), hvis begrundelsen for anbringelsen på institution varer ved (altid i op til tre år). Hvis begrundelsen for anbringelsen på institution ikke længere er relevant, eller hvis der er andre muligheder for barnet end institutionsanbringelse, vil retten straks ophæve institutionsanbringelsen og samtidig afgøre, hvem barnet skal overdrages til alt efter omstændighederne.

4 Hvordan reguleres spørgsmålet om forældremyndigheden, hvis forældrene bliver skilt, eller deres forhold opløses?

En beslutning om pasning af barnet er en afgørende forudsætning for forældrenes skilsmisse. Når retten træffer afgørelsen, tager den hensyn til barnets tarv, og retten fraviger kun forældrenes gensidige aftale, hvis det er nødvendigt af hensyn til barnets tarv. En domstol kan anbringe barnet hos en af forældrene eller give forældrene delt forældremyndighed eller fælles forældremyndighed. En domstol kan også anbringe barnet hos en anden person end barnets forældre, hvis det er nødvendigt af hensyn til barnets tarv. Retten tager hensyn til barnets personlighed, navnlig hans/hendes evner og formåen i forhold til udviklingsmuligheder og forældrenes livsstil samt barnets følelsesmæssige orientering og baggrund, hver af forældrenes opdragelsessevner, den nuværende og forventede stabilitet i det opdragelsesmiljø, hvor barnet skal bo, og barnets følelsesmæssige bånd til sine søskende, bedsteforældre og andre personer i og uden for familien. Retten tager altid hensyn til, hvem af forældrene der har taget sig ordentligt af barnet indtil nu og har taget behørigt hensyn til barnets følelsesmæssige, intellektuelle og moralske opdragelse, samt til hvem af forældrene der giver barnet de bedste muligheder for en sund og vellykket udvikling. Retten fokuserer også på barnets ret til omsorg fra begge forældre og til at opretholde regelmæssig personlig kontakt med dem, på at den anden forælder, hos hvem barnet ikke skal bo, har ret til regelmæssig information om barnet, og retten vil også tage hensyn til den pågældende forælders mulighed for at blive enig om opdragelsen af barnet med den anden forælder. Retten kan også beslutte at godkende en aftale mellem forældrene, medmindre det er klart, at den fastlagte metode til udøvelse af forældreansvar ikke er i overensstemmelse med barnets tarv.

Hvis forældrene til en mindreårig, som ikke har fuld retsevne, ikke bor sammen, og hvis de ikke kan blive enige om at tage sig af barnet, træffer retten afgørelse herom uden en begæring. Der gælder de samme regler for beslutningstagningen om pasning af barnet som i tilfælde af forældrenes skilsmisse. Den forælder, der har barnet i sin varetægt, og den anden forælder, beslutter sammen, hvordan den forælder, der ikke har barnet i sin varetægt, skal have samvær med barnet. Hvis forældrene ikke kan blive enige, eller det er påkrævet af hensyn til barnets opdragelse og relationerne i familien, fastsætter retten samværet mellem forælder og barn. I behørigt begrundede tilfælde kan retten bestemme, hvor samværet mellem forælder og barn skal finde sted. Hvis det er nødvendigt af hensyn til barnets tarv, begrænser retten en forælders ret til samvær med barnet og/eller forbyder et sådant samvær.

Hvis omstændighederne ændrer sig, ændrer retten afgørelsen om opfyldelsen af forpligtelser og rettigheder som følge af forældreansvaret, også uden en begæring.

5 Hvilke formaliteter skal overholdes, for at en aftale mellem forældrene om forældremyndighed bliver juridisk bindende?

I tilfælde af forældrenes skilsmisse skal det i aftalen om forældreansvar mellem forældrene fastsættes, hvordan hver af forældrene skal tage sig af barnet efter skilsmissen. I denne aftale kan forældrene også fastsætte samværet mellem forældrene og barnet. En sådan aftale skal godkendes af retten, som godkender en aftale mellem forældrene, medmindre det er klart, at den aftalte udøvelse af forældreansvaret ikke er i overensstemmelse med barnets tarv. Det samme gælder for en aftale mellem forældrene, hvis barnets forældre ikke bor sammen.

6 Hvilke alternative konfliktløsningsmuligheder findes der, hvis forældrene ikke kan nå til enighed om en aftale om forældremyndigheden?

For at beskytte barnets tarv vejleder retten forældrene til at finde en løsning i mindelighed under sagen om forsørgelse af en mindreårig. Retten kan pålægge forældrene at deltage i udenretslige forlig og mediationsmøder eller familierterapi i en periode på højst tre måneder eller kan pålægge dem møder med en ekspert i børnepsykologi.

Desuden er det muligt at gøre brug af såkaldte ægteskabs- og familierådgivningscentre, der yder hjælp gennem uddannede psykologer og socialrådgivere. Endvidere kan en myndighed for social og juridisk beskyttelse af børn overtale eller oplyse en forælder, der ikke respekterer barnets eller den anden forælders rettigheder (f. eks. til omsorg eller regelmæssigt samvær), om lovgivningen og om konsekvenserne af hans/hendes adfærd. En myndighed for social og juridisk beskyttelse af børn kan også pålægge forældrene en forpligtelse til at få sagkyndig rådgivning, hvis forældrene er ude af stand til at løse problemer i forbindelse med opdragelsen af barnet uden sagkyndig rådgivning, navnlig i tvister om ændring af barnets opdragelse eller samværsrettigheder.

7 Hvilke spørgsmål vedrørende barnet kan dommeren afgøre, hvis forældrene går til domstolene?

Forudsat at de fastsatte betingelser overholdes, kan retten på anmodning af forældrene navnlig træffe afgørelse om følgende vedrørende forholdet mellem forældre og børn:

rettigheder af personlig karakter (f. eks. retten til at bestemme barnets navn og efternavn eller retten til at give samtykke til adoption af barnet)

pasning af barnet og regulering af samværet med barnet

alternative former for pasning af barnet (f. eks. formynderi, forældremyndighed til en anden person, familiepleje, institutionsanbringelse)

underholds- og forsørgerpligt

repræsentation og forvaltning af barnets formue, samtykke til, at barnet fører retssager

vigtige forhold for barnet, når forældrene ikke kan blive enige (især anses fastsættelse af barnets bopæl og valg af uddannelse eller beskæftigelse for at være vigtige forhold, men ikke normale lægebesøg eller lignende).

Oftest vil retten træffe afgørelse om, hvem barnet skal overlades til, og eventuelt om samvær med barnet og om underholds- og forsørgerpligt.

8 Hvis den ene af forældrene får tilkendt forældremyndigheden alene, betyder det så, at vedkommende kan træffe beslutninger om alle forhold omkring barnet uden først at rådføre sig med den anden part?

Forsørgelse af barnet er kun en del af de forpligtelser og rettigheder, der er omfattet af forældreansvaret. Hvis den forælder, der ikke har fået overdraget forsørgelsen af barnet, ikke har fået frataget, begrænset eller suspenderet forældreansvaret, skal vedkommende stadig udøve det i forhold til de andre elementer af forældreansvaret og mister ikke retten til at træffe afgørelse om væsentlige forhold vedrørende barnet. Forældreansvaret udøves af forældrene efter fælles aftale og i overensstemmelse med barnets tarv. Hvis der er risiko for misligholdelse under beslutningstagningen i en sag vedrørende barnet, kan en af forældrene tage beslutningen eller give sit samtykke alene; han/hun skal dog underrette den anden forælder om situationen hurtigst muligt.

Hvis forældrene ikke er enige i en sag, der er vigtig for barnet, navnlig med hensyn til barnets tarv, afgør retten sagen på begæring af en forælder. Dette gælder også, hvis en af forældrene udelukker den anden forælder fra at træffe beslutninger om en vigtig sag for barnet. Retten træffer også afgørelse på en forælders anmodning, hvis forældrene ikke kan blive enige om, hvem af dem der skal repræsentere barnet under en retssag eller i vigtige spørgsmål vedrørende forvaltningen af barnets formue.

Forældre skal underrette hinanden om alt, hvad der er vigtigt, når der er tale om barnet og barnets tarv.

9 Hvad betyder det i praksis, hvis domstolen tillægger forældrene fælles forældremyndighed over et barn?

Civillovbogen skelner mellem anbringelse af et barn hos den ene af sine forældre, under delt forældremyndighed eller fælles forældremyndighed eller hos en anden end barnets forældre. Når retten træffer afgørelse om at anbringe et barn i pleje, gør den det på en sådan måde, at det sikrer barnets tarv. En domstol kan frafalde en afgørelse om delt forældremyndighed eller fælles forældremyndighed, hvis forældrene er i stand til at kommunikere og samarbejde.

Fælles forældremyndighed (fælles opdragelse)

Denne form for regulering af forsørgelsen af barnet betyder, at der her ikke træffes en særlig afgørelse om at overlade et barn til en af forældrene. I praksis betyder dette, at det ved fælles forældremyndighed f.eks. er den ene forælder, der varetager barnets uddannelsesmæssige behov, mens den anden tager sig af barnets sportsaktiviteter, og/eller den ene forælder fokuserer på barnets sprogudvikling, mens den anden forælder fokuserer på barnets andre aktiviteter uden for skolen. Begge forældre er fælles om barnets sundhedspleje og materielle behov (f.eks. madlavning, rengøring, tøj osv.). Hvis et barn er overdraget til fælles forældremyndighed, er det nødvendigt, at forældrene er enige heri.

Delt forældremyndighed (alternerende opdragelse)

Delt forældremyndighed betyder, at barnet bor skiftevis hos hver af sine forældre i et præcist fastsat tidsrum. En domstol vil også definere, hvilke rettigheder og forpligtelser der udøves i disse perioder.

10 Til hvilken domstol eller anden myndighed skal jeg indgive anmodning om forældremyndighed? Hvilke formaliteter skal overholdes, og hvilke dokumenter skal jeg vedlægge min anmodning?

En begæring vedrørende forældrenes rettigheder og forpligtelser skal fremsættes til distriktsretten (i Prag til en distriktsdomstol, i Brno til byretten) i den retskreds, hvor den mindreårige har ophold og, hvis han/hun ikke har en fast adresse til byretten i den retskreds, hvor han/hun har bopæl. I sager vedrørende mindreårige kan retten også træffe afgørelser uden en begæring.

Kravene til en begæring afhænger af typen af begæring. Det er dog altid nødvendigt at angive parternes fornavn, efternavn og adresse samt ID-numre for parterne og deres repræsentanter, en skildring af de afgørende fakta og en angivelse af de beviser, sagsøgeren påberåber sig, og det skal heraf klart fremgå, hvad sagsøgeren ønsker, og hvilken domstol begæringen er rettet til.

En begæring skal indeholde alle de vigtigste dokumenter vedrørende den pågældende sag, f.eks. fødselsattest, vielsesattest, eventuelt tidligere retsafgørelser vedrørende barnet osv. Forslag skal indgives i papirform i det nødvendige antal eksemplarer, således at ét eksemplar forbliver i retten, og hver part modtager et eksemplar, hvis det er nødvendigt.

11 Hvilken procedure anvendes i disse tilfælde? Findes der en hasteprocedure?

En domstol kan indlede en sag vedrørende rettens varetagelse af forsørgelse af en mindreårig, selv om der ikke er indgivet en begæring.

Ved hjælp af en præjudicial afgørelse kan en domstol – selv inden der træffes afgørelse om sagens realitet – hvis det er nødvendigt af hensyn til en midlertidig regulering af forholdet mellem parterne, eller hvis der er mistanke om, at fuldbyrdelsen af en retsafgørelse er truet, pålægge en part i sagen at betale et væsentligt underholdsbidrag og/eller overlade barnet i en af forældrenes varetægt eller til en person efter rettens bestemmelse. En præjudicial afgørelse træffes normalt på begæring, men hvis det er muligt at indlede sagen på grundlag af sagens realitet (dermed også sager vedrørende rettens

varetagelse af forsørgelsen af en mindreårig) uden en begæring, kan der også træffes en præjudiciel afgørelse uden en begæring. Den domstol, der er kompetent i sagen, er ansvarlig for afsigelse af en præjudiciel afgørelse, medmindre andet er anført i lovgivningen. En begæring om en kendelse om præjudiciel afgørelse skal opfylde betingelserne i henhold til artikel 42, stk. 4, og artikel 75 i den civile retsplejelov (lov nr. 99/1963, med ændringer), navnlig oplysninger om den domstol, som begæringen vedrører, hvem der fremsætter begæringen, og hvad den drejer sig om, dvs. en redegørelse for de forhold, der ville berettige en præjudiciel afgørelse som foreslået, hvad der skal opnås med begæringen, dvs. den foreløbige afgørelse, der anmodes om, en forklaring på, at det er nødvendigt midlertidigt at regulere forholdet mellem parterne, eller at der er mistanke om, at fuldbyrdelsen af en retsafgørelse kan være truet, og også en angivelse af, på hvilken dato begæringen blev udarbejdet, samt afsenderens eller dennes repræsentants underskrift. De dokumenter, andrageren henviser til, skal være vedlagt begæringen. Generelt er situationen for præjudicielle afgørelser den, at der skal sikres erstatning for skader eller tab, der måtte opstå på grund af den præjudicielle afgørelse, og derfor skal den, der indgiver begæringen, senest samme dag, som han/hun har indgivet begæringen om en præjudiciel afgørelse til retten, deponere et fastlagt beløb som sikkerhed. Såfremt der er tale om en præjudiciel afgørelse i sagen om forsørgelse og underhold eller en præjudiciel afgørelse, som en domstol kan pålægge selv uden en begæring, er sikkerhedsstillelse ikke nødvendig. Retten træffer afgørelse om en præjudiciel afgørelse hurtigst muligt. Er der ingen risiko for misligholdelse, kan en domstol afgøre en begæring om præjudiciel afgørelse senest 7 dage efter, at den er indgivet. Retten træffer afgørelse uden at høre parterne. Ved afsigelse af en præjudiciel afgørelse pålægger retten klageren at anlægge sag inden for en nærmere fastsat frist. Den kan også beslutte, at en præjudiciel afgørelse kun skal være gældende i en bestemt periode. Lov om særlige retssager (lov nr. 292/2013 med ændringer) regulerer en særlig præjudiciel afgørelse i sager, hvor en mindreårig befinder sig i en situation uden den nødvendige omsorg, uanset om der er en person, som har ret til at tage sig af barnet, eller ej, eller hvis barnets liv, hans/hendes normale udvikling eller andre vigtige forhold er alvorligt truet eller er blevet afbrudt. I et sådant tilfælde kan en domstol ved en præjudiciel afgørelse, som retten kun kan pålægge på begæring af en myndighed for social og juridisk beskyttelse af børn, regulere barnets forhold i en væsentlig periode ved at foranstalte, at barnet anbringes i et egnet miljø, der er angivet i afgørelsen. Gennem en sådant præjudiciel afgørelse er det muligt midlertidigt at anbringe et barn i familiepleje i en periode, hvor forælderen af alvorlige grunde ikke kan passe sit barn, eller efter udløbet af en sådan periode sætte barnet i pleje før adoption, få forældrene til at samtykke til adoption eller beslutte, at forældrenes samtykke til adoption ikke er nødvendigt. Retten afgør en begæring om en præjudiciel afgørelse hurtigst muligt, men senest 24 timer efter indgivelsen. Afgørelsen vil blive fuldbyrdet umiddelbart efter afsigelsen, mens retten samarbejder med de relevante offentlige myndigheder om resultaterne heraf.

12 Kan jeg få retshjælp?

Ifølge lov om retsafgifter (lov nr. 549/1991 med ændringer) er retssager om værgemål og forældremyndighed over mindreårige gebyrfræ. Dette betyder, at en sagsøger, som indgiver en begæring om forældres forpligtelser og rettigheder, ikke skal betale retsafgifter.

Under visse omstændigheder er det muligt at beskikke en advokat gratis eller mod en mindre afgift. Retten beskikker en advokat efter anmodning fra en part, når det kan forventes, at retten helt eller delvist vil fratage opkrævning af retsafgifter fra den pågældende, hvis dette er nødvendigt f.eks. for at beskytte den pågældendes tarv. Hvis det er nødvendigt for at beskytte den pågældendes parts tarv, vil han/hun få beskikket en advokat. Beskikkelsen af en advokat skal være begrundet i den pågældendes situation (i praksis kan dette være ugunstige økonomiske forhold eller en dårlig social situation, mens det altid er nødvendigt at tage hensyn til sagens særlige omstændigheder), og der må ikke være tale om vilkårlig eller åbenbart forgæves fuldbyrdelse eller beskyttelse af rettigheder.

Lov om retshjælp i grænseoverskridende tvister inden for Den Europæiske Union (lov nr. 629/2004 med ændringer) regulerer adgangen til retshjælp ved retssager i en EU-medlemsstat, hvori en fysisk person, der har bopæl i en anden medlemsstat, er part. Denne retshjælp vedrører retssager i retsmøde- og fuldbyrdelsesfaserne.

Loven om juridiske erhverv (lov nr. 85/1996 med ændringer) fastlægger de betingelser, hvorunder det er muligt at bede om beskikkelse af en advokat direkte hos det tjekkiske advokatsamfund.

13 Kan en afgørelse om forældremyndighed appelleres?

Ja, det er muligt at appellere en afgørelse om forældreansvar. Distriktsdomstole er domstole i første instans i forbindelse med de rettigheder og forpligtelser, der følger af forældreansvar. Regionale domstole (eller byretten i Prag) behandler appeller over afgørelser truffet af domstole i første instans. En appel af en retsafgørelse kan indgives senest 15 dage efter modtagelsen af den skriftlige afgørelse fra den ret, hvis afgørelse appelleres og, medmindre det er forbudt ved lov (f.eks. er det ikke muligt at appellere en afgørelse om godkendelse af en aftale mellem forældrene om forsørgelse af et barn). En appel anses også for at være indgivet i rette tid efter udløbet af de femten dage, hvis appellanten fulgte ukorrekte oplysninger fra appelretten.

Det skal understreges, at nogle afgørelser kan være foreløbigt eksigible – de kan dermed fuldbyrdes, selv om de er blevet appelleret. Afgørelser om varetagelse af underhold og afgørelser om at forlænge varigheden af en uddannelsesforanstaltning, hvor et barn midlertidigt blev fjernet fra sine forældre eller en anden person, kan fuldbyrdes på et foreløbigt grundlag.

14 I visse tilfælde kan det være nødvendigt at gå til en domstol eller en anden myndighed for at få en retsafgørelse om forældremyndighed fuldbyrdet.

Hvilken procedure anvendes i disse tilfælde?

I Den Tjekkiske Republik er det nødvendigt at indgive en begæring til retten om fuldbyrdelse af en afgørelse vedrørende forsørgelse af en mindreårig. Den procedure for fuldbyrdelsen af en afgørelse er omfattet af loven om særlige retssager (lov nr. 292/2013 med ændringer).

Den mindreåriges kompetente domstol i sådanne sager er distriktsretten (distriktsretten i Prag, byretten i Brno) i den retskreds, hvor den mindreårige er bosat på grundlag af en aftale mellem forældrene eller en afgørelse truffet af en domstol eller andre afgørende forhold. Begæringen skal indeholde alle de nødvendige oplysninger (den berettigede og forpligtede part, omfanget og indholdet af den forpligtelse, som påhviler den forpligtede part, og fristen for opfyldelse af den gældende forpligtelse samt angivelse af den såkaldt eksigible afgørelse, dvs. den afgørelse som skal fuldbyrdes).

Inden retten foranstalter fuldbyrdelse af en afgørelse, kan den, hvis den finder særlig begrundelse herfor, og/eller hvis den forpligtede part ikke blev underrettet om konsekvenserne af manglende opfyldelse af en forpligtelse, opfordre den forpligtede part til at efterkomme afgørelsen eller aftalen og underrette ham/hende om mulighederne for at fuldbyrde afgørelsen ved at pålægge bøder eller fjerne barnet. Retten kan også anmode den relevante myndighed for social og juridisk beskyttelse af børn om at få den forpligtede part til at opfylde sine forpligtelser uden at skulle foranstalte fuldbyrdelse af afgørelsen.

Hvis personen ikke opfylder sin forpligtelse efter instruks fra retten, foranstalter retten fuldbyrdelse af afgørelsen ved at pålægge en bøde, og dette kan gøres flere gange. Størrelsen af de enkelte bøder må ikke overstige 50 000 CZK. Andre foranstaltninger, retten kan idømme, omfatter et møde med en mediator, et møde med en ekspert i børnepsykologi eller fastlæggelse af en tilpasningsplan for at lette gradvist samvær mellem barnet og en person, der har ret til samvær med ham/hende.

Såfremt forpligtelserne ikke opfyldes til trods for gennemførelsen af de anførte foranstaltninger, eller det af omstændighederne klart fremgår, at denne metode ikke har ført til opfyldelse af forpligtelserne, foranstalter retten i særlige tilfælde fuldbyrdelse af en afgørelse om at fjerne barnet fra den person, barnet ikke skulle være hos ifølge aftale eller afgørelse. Afgørelsen om at fjerne barnet vil først blive forkyndt for den forpligtede part under fuldbyrdelsen.

15 Hvad skal jeg gøre for at få en afgørelse om forældremyndighed, der er truffet af en domstol i en anden medlemsstat, anerkendt og fuldbyrdet i denne medlemsstat?

Afgørelser om forældreansvar afsagt af domstole i EU's medlemsstater anerkendes i Den Tjekkiske Republik i overensstemmelse med Rådets forordning (EF) nr. 2201/2003 af 27. november 2003 om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager og i sager vedrørende forældreansvar og om ophævelse af forordning (EF) nr. 1347/2000 ("forordning nr. 2201/2003") uden behov for et særligt søgsmål. Dog kan enhver person, der har en retlig interesse, henvende sig til retten med begæring om, at der træffes afgørelse om anerkendelse eller ikkeanerkendelse af afgørelsen. I Den Tjekkiske Republik er distriktsdomstole (distriktsdomstolen i Prag, byretten i Brno) kompetente i sådanne sager i første instans. Den kompetente domstol er distriktsdomstolen, som klageren hører under, og ellers distriktsdomstolen i den retskreds, hvor det forhold, som søges anerkendt, opstod eller kan opstå. Inden en afgørelse i sager om forældreansvar afsagt i en anden medlemsstat kan fuldbyrdes i Den Tjekkiske Republik, skal den erklæres for eksigibel ifølge en særlig procedure i overensstemmelse med ovennævnte forordning nr. 2201/2003. En begæring om en erklæring om, at en retsafgørelse kan fuldbyrdes, indgives i Den Tjekkiske Republik til den lokalt kompetente distriktsdomstol (distriktsdomstole i Prag, byretten i Brno). Lokale kompetencer afgøres i overensstemmelse med forordning nr. 2201/2003 i forhold til det sædvanlige opholdssted for den person, mod hvem der anmodes om fuldbyrdelse, eller i forhold til barnets sædvanlige opholdssted. Hvis ingen af disse steder er beliggende i den medlemsstat, hvor fuldbyrdelsen skal finde sted, afgøres spørgsmålet om lokal kompetence efter det sted, hvor afgørelsen skal fuldbyrdes.

En afgørelse om retten til samvær med et barn og en afgørelse om tilbagegivelse af et barn afsagt på grundlag af artikel 11, stk. 8, i forordning (EF) nr. 2201/2003 kan i henhold til artikel 41 og 42 i forordning (EF) nr. 2201/2003 fuldbyrdes i en anden medlemsstat, uden at der kræves en eksigibilitetsafgørelse, og uden at der er mulighed for indsigelse mod anerkendelsen af afgørelsen, hvis afgørelsen blev attesteret i domsstaten på en standardformular, der er indeholdt i et bilag til forordning nr. 2201/2003.

Det er nødvendigt til en begæring om anerkendelse eller ikkeanerkendelse af en afgørelse og en erklæring om, at afgørelsen kan fuldbyrdes, at vedlægge en kopi af afgørelsen, som opfylder de nødvendige betingelser for anerkendelse af dens ægthed (f. eks. en genpart eller en bekræftet kopi af afgørelsen), og attestering i henhold til artikel 39, udstedt af den relevante myndighed i den medlemsstat, hvor afgørelsen blev truffet på en standardformular, som er indeholdt i et bilag til forordning nr. 2201/2003. I tilfælde af en udeblivelsesdom er det også nødvendigt at fremsende originalen eller en bekræftet kopi af det dokument, hvori det bekræftes, at parten ikke mødte i sagen, at begæringen om at anlægge sag eller et andet tilsvarende dokument blev forkyndt, eller et dokument, hvori det angives, at sagsøgte utvetydigt har accepteret retsafgørelsen. Hvis attesteringen eller det påkrævede dokument i tilfælde af udeblivelsesdom ikke er indsendt, vil den anvendte procedure være i henhold til artikel 38, stk. 1, i forordning (EF) nr. 2201/2003.

Med opfyldelsen af betingelserne i nævnte forordning er proceduren for fuldbyrdelse af en afgørelse i sager om forældreansvar fra en anden EU-medlemsstat den samme som for fuldbyrdelsen af nationale afgørelser. Se yderligere oplysninger under foregående spørgsmål.

16 Til hvilken domstol i denne medlemsstat skal jeg henvende mig for at gøre indsigelse mod en afgørelse om forældremyndighed, som er truffet af en domstol i en anden medlemsstat? Hvad er fremgangsmåden i disse tilfælde?

En afhjælpende foranstaltning (appel) mod en retsafgørelse indgives til den ret, der traf afgørelsen. En højere retsinstans træffer afgørelse om afhjælpende foranstaltninger.

17 Hvilken lovgivning finder anvendelse i en sag om forældremyndighed, hvor barnet eller parterne ikke bor i denne medlemsstat eller er af forskellig nationalitet?

I sager om forældreansvar bestemmes den gældende lovgivning i overensstemmelse med Haagerkonventionen af 19. oktober 1996 om retternes kompetence, lovvalg, anerkendelse og fuldbyrdelse af retsakter samt om samarbejde vedrørende forældreansvar og foranstaltninger til beskyttelse af mindreårige. Enhver bilateral international aftale, som Den Tjekkiske Republik er bundet af i forhold til andre stater, har forrang for konventionen af 1996, medmindre der er afgivet en erklæring i henhold til artikel 52, stk. 1, i konventionen af 1996 (en sådan erklæring blev afgivet i forbindelse med en gensidig bilateral aftale af Den Tjekkiske Republik og Polen, hvilket sikrede forrang for konventionen af 1996).

Sidste opdatering: 06/03/2019

De nationale sprogudgaver af denne side vedligeholdes af EJM-kontaktpunkterne. Oversættelserne er lavet af Europa-Kommissionen. Eventuelle ændringer af originalen, som de kompetente nationale myndigheder har lavet, er muligvis ikke gengivet i oversættelserne. Hverken ERN eller Kommissionen påtager sig noget ansvar for oplysninger og data, der er indeholdt i eller henvises til i dette dokument. Med hensyn til de ophavsretlige regler i den medlemsstat, der er ansvarlig for nærværende side, henvises der til den juridiske meddelelse.